

Ruh – bigünä

Category: Ertekiler, Filosofiýa, Kitapcy

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ruh – bigünä RUH – BIGÜNÄ

Türkmeniň ruhy. Ol türkmeniň süñňünden syzyp ýene-de süñňüne siňmeli gudrat.

Dünýä halklarynyň arasynda öz milletiniň, dürli milletleriniň ruhuna gös-göni täsirini ýetirýän namalaryň dürli at bilen döredilendiginden-de, olaryň döreýiš taryhyndan-da, olaryň käbiriniň asyrlarboýy taraşlanyp gelýändiginden-de, käbiriniň bolsa, belli bir möwritden soň unudylandygynadan-da habarym bar. Şolara gaýtalap-gaýtalap ser salýan welin, özünü erkana saýan ilin belent ruhunyň bolandygy aýan bolýar. Diýmek, özbaşdak, erkana ýaşamak üçin belli bir maksadyň, syýasatyň, ykdysadyýet zerurlygy ýaly, belent ruham gerek.

Ebedi gudratlar, öz köküni bir ýa-da birnäge özbaşdak milletiň özüne laýyk guran durmuşyna iňňän berk we çuňňur urup döreýär. Özbaşdak milletiň özüne laýyk durmuşy doly gurandygy mälim bolýança, ebedi gudratlar gutarnyklı döräp bilmeyärler. Sebäbi olar durmuşa laýyk döreýärler. Durmuşa laýyk dörän gudrat ebedi bolup biler. Güýç bilen, hile bilen, baýlyk bilen, aldaw bilen döredilen gudratlaryň ömri kelte. Ene topragyň üstünde Gün, howa, ot, çyg baky. Şu bakyýalardan ynsan ruhy gözbas alýar. Şonuň üçin ynsan ruhy hem baky.

Türkmeniň ruhy beýleki milletleriň ruhy bilen bagly. Sebäbi türkmenem ynsan çagasy. Emma her bir millete Günün, howanyň, oduň, çygyň täsiri dürli-dürli. Sebäbi olar hemme millete deň-derejede paýlanmadyk. Ine, şu hakykat bolsa, her milletiň özüne mahsus ruhunyň bolmalydygyny tekrarlaýar.

Türkmene ot, howa, Gün eli açyklyk bilen paýlanypdyr. Diýmek, türkmeniň ruhunda adyllyk bilen berlen howa, ot, Gün ýaly bakyýalyklaryň baýlygu saklanýar. Diýmek, türkmeniň ruhuna Gün ýaly nuranalyk, açyklyk, salyhatlylyk, ot ýaly ýitilik, howamyz ýaly ümür-dumansyzlyk, giň göwrümlilik mahsus. Diýmek, türkmene çigrekläp ýörmek mahsus däl. Türkmenе şeýle

bakyýalyklaryň berlendigi üçin, onuň bahasyz bedew aty, halysy, goşa tarly dutary bar. Bedew at, haly, dutar türkmeniň ruhundan dörän. Olar hem türkmeniň tebigatynyň bakylyklary ýaly, ruha täsir edip duran gözelligiň nusgalary.

Türkmeniň paýyna aşa guraksy tebigat düşüpdir. Şular ýaly bakyýalyklaryň hem ruha täsir edýändigi unudylmasa gowy.

Türkmeniň ruhuna Garagum çöli, derýalarymyz, daglarymyz, düzlerimiz, ene topragymyzyň göwsünden önýän baýlyklarymyz örän ýiti täsir edýär.

Türkmeniň ruhuny gaýtadan galkyndyrmakda şu aýdylan bakyýalary we gözelligiň nusgalaryny sadadan ince, çeper, täsirli beýan edip bilsek, milliligimiz ap-aýdyň bolar.

Türkmen ruhunyň doly we dogry wagyz edilmegi üçin, taryhy myza, geçmişimize iňňän berk nazar aýlamak zerurlygy ýüze çykýar. Hemme milletiň-de taryhy ajaýyp. Yöne taryhyň gatlarynyň her bir düzgüni özüne peýdaly gatyny ulanýar. Bu hadysa adamzat durmuşynda adata öwrüldi. Bu adatyň üýtgejegini-de, üýtgemejegini-de hiç kim aýdyp bilmese gerek. Şonuň üçinem bu babatda türkmeniň diňe gadymydygyny aýan edýän taryhy subutnamalar ulyalisa, paýhaslylyk etdigimiz bolardy. Taryhy geçmişimizdäki gerçek şahslary Arşa göterip, geçmişiniň diňe üstünliklerini saýlap, olary romantik arzuw-isleglere gaplap, ertekilere, rowaýatlara aşa üns berip, olary halka wagyz etmek ýaly meýillere örän seresaply çemeleşilse ýagşy.

Ýokarda ady agzalan bakyýalar bilen bir hatarda, şu günüň kyssasyna-da, hakykatyna-da üns berilse göwnemakul bolar. Il-güne şu günüň üstünligi, şatlyk-gaýgysy gerek. Ata Watanyň süňňün bilen söýmek, jany sag, uzak ýaşamak, birek-biregi söýmek, sylamak, maşgalaňy agzybir saklamak, öz halaýan hünäriňe eýe bolup, arassalyk bilen arkaýyn zähmet çekip, bol-elin ýaşamak ýaly islegler ynsanýetiň elmydama arzuw edip gelýän arzuwlary. Ynsan şol arzuwlara ýetmek üçin, ençeme şady-horramlyklaryň, agyr külpetleriň üstünden geçmeli bolýar. Ynha, şu diýseň köp öwrümlı durmuş ýolundan ynsan adyna ysnat getirmän baş alyp çykmak üçin türkmene belent ruh gerek. Şu-da biziň düýp maksadymyz bolsa, biziň millet hökmünde ýaşajak ömrümize-de, bahamyza-da san ýetmez.

Dünýäniň, döwletiň, hojalygyň gurluşyna öz täsirini ýetirýän adamynyň, aňynyň sallançagy bolup duran häsiýetleri bar. Şol häsiýetler, adamynyň ömrüniň möwritlerinde aýdyňlaşdyrylsa, şol häsiýetler aýdyňlaşdyrylan möwritlere laýyk goýulsa oňat bolar. Şeýdilende, adamzady ata, ene, baba, mama, oglan, gyz ýaly düşünjelere bölmän, umumy ynsanýet gymmatlyklaryna köp üns bermäge mümkünçilik dörär. Bu türkmen ruhunyň agramyny has-da saldamly eder.

Türkmeniň ruhuny gaýtadan galkyndyrmakda garaşsyzlyk, özbaşdaklyk ýaly düşünjeleri hakyky durmuşa berk aýagyň diräp, örän içgin hem-de täsirli wagyz etmeli. Sebäbi bu düşünjelerde adam aňynyň iň progressiw ösüsü ýatyr. Ynsan ruhy ynsanýetiň arasynda hiç mahal günä göstermeýär. *Ruh – bigünä* Ynsan dünýäden ötensoň hem, ynsanýet ony Taňra tarap, günäsi ýok diýip ugradýar. Bu ynsanyň yns-jynsdan beýikdiginiň nyşany. Türkmeniň ruhuny belentde gaýym saklajak bolsaň, oňa şahsyýetiň girip-girmezligi hakynda paýhasly pikir edilmegi zerur. Sebäbi şahsyýet ynsan çagasy bolany üçin, onda sogap-da bar, günä-de. Ruh bolsa ynsanýetiň barlygy. Beýik Taňrydan ezil ilimiziň mizemez ruhunyň ebedi gudrat bolup ýaşamagyny dileg edýärin.

Orazberdi ÄREKOW,
kinorežissýor. Filosofiá